

Tájékoztató

A Széchenyi István Egyetem Multidiszciplináris
Társadalomtudományi Doktori Iskola tanulmányútjáról a Moldvai
Köztársaságba és Ukrajnába

2006. május 22.-29.

Kedves Részvevők!

Sok szeretettel köszöntünk mindenkit a Széchenyi Egyetem Multidiszciplináris Társadalomtudományi Doktori Iskolájának 2006-os szakmai kirándulásán. Ezt a füzetet azért állítottuk össze, hogy néhány hasznos, az úttal, illetve a fogadó országokkal, intézményekkel kapcsolatos információt közzétegyünk. Itt közöljük a résztvevők által előzetesen elkészített, választott témájukkal kapcsolatos „nyers” dolgozatokat is.

Mindenekelőtt azonban szeretnénk néhány hasznos tanácsot, ötletet adni elsősorban azoknak, akik nem járatosak Kelet-Európa, illetve azon belül a posztszovjet térség államainak életében, kultúrájában, mindennapjaiban. A Moldovai Köztársaság és Ukrajna társadalma – mint ezt rövidesen saját szemünkkel is láthatjuk – jelentősen eltér a Közép-Európában, így a Magyarországon is megszokottól, ezért úgy gondoljuk, hasznos lehet megosztani korábbi tapasztalatainkat.

E tekintetben a legfontosabb – bármilyen triviálisan is hangzik – az, hogy nagyon fontos az itt élő emberekhez tisztelettel és megbecsüléssel közelíteni. A posztszovjet-orosz kultúrkör egyik, talán közülünk többek által is megtapasztalt sajátossága, hogy az „idegenekkel” szemben esetenként tanúsított kezdeti bizalmatlanság és távolságtartás legyőzése után nagyon könnyen nyílnak meg; szívesen osztják meg életük örömeit, gondjukat-bajukat a látogatóval, és sok esetben ugyanezt teszik néhány baráti mondat után italukkal is. A moldáv, orosz, ukrán, grúz, stb. emberek – dacára néhány előítéletnek – igen vendégszeretők, barátságosak. Csakhogy ezt sok tekintetben ezt másképp élik meg, illetve másképp juttatják kifejezésre, mint ahogy azt otthon megszoktuk. Jellemző például, hogy jóval kisebb az ún. *társas távolság*, vagyis beszélgetés közben az emberek közelebb állnak egymáshoz; erősebben, lendületesebben gesztikulálnak, amit az általunk megszokott közép-európai kultúra hajlamos tolokodásként, agresszív fellépésként érzékelni.

Az emberek – falun és városban egyaránt – alapvetően igen segítőkészek, szívesen adnak útbaigazítást, bár saját anyanyelvükön kívül néhány kivételtől eltekintve legfeljebb oroszul beszélnek. Moldovában többen vannak a románok, mint elsődleges nyelvet beszélők az orosz anyanyelvűekhez képest, ezért érdekesebb inkább a román nyelvvel próbálkozni (ebben, illetve az orosz nyelvben segítséget nyújtanak a füzetben található nyelvi kalauzok). Előfordul, hogy néhány idősebb oroszajkú lakos egyáltalán nem, vagy csak igen rosszul beszél a román nyelvet, ekkor értelemszerűen próbálkozunk az oroszul. Extrém esetben előfordulhat, hogy fiatalabbak is vagy csak az egyik, vagy csak a másik nyelven hajlandók megszólalni – ezt hamar észre fogjuk venni, ha nem a „megfelelővel” próbálkozunk. Ukrajna déli részén, Odesszában és környékén többségben vannak az oroszul beszélők az ukrán nyelvűekhez képest, itt nem okoz gondot vagy sértődést az oroszul való próbálkozás. Az itt beszélt nyelvekkel kapcsolatban általános tanácsként azt javasoljuk, hogy próbálkozunk nyugodtan esetleges korábbi élményeinkre, illetve a nyelvi elsősegélyekre támaszkodva; a helyiek ezt nagyon szí-

vesen veszik. Nagyvárosokban ezeken túlmenően eredményes lehet az angol, illetve moldovai területen a francia nyelvvel való próbálkozás.

Fontos tudni, hogy a „hagyományos” román-magyar ellentét, illetve ennek különböző vetületei (leginkább az „Erdély-kérdés”) egyáltalán nincs jelen a moldovai közéletben. A moldovai románajkú lakosság nagy része nem azonosítja magát Romániával; magát nem tekinti románnak. Sajátos identitásuk alapvetően területi, és nem nyelvi alapú („románul beszélek, de moldáv vagyok”), ez leginkább eltérő történelmi múltjukból fakad. A legutóbbi népszámlálás adatai szerint az ország lakosainak mintegy kétharmada román *anyanyelvű*, ám román *nemzetiségű*nek csupán az itt élők 5 százaléka vallotta magát.

Odessza a maga egymilliós lakosságával Ukrajna egyik legnagyobb városa, egyetemi központ, illetve hatalmas forgalmat bonyolító kikötője révén az ország talán legfontosabb kereskedelmi központja is. Városi kultúrájának meghatározó eleme volt a mára már csupán néhány ezresre duzzadt, ám egykoron a város lakosságának több, mint felét kitevő zsidó közösség. Jellegzetes az odesszai humor, a színház, a kabaré. A városban forgatta Szergej Eizenstein *Patyomkin páncélos* c. alkotását, amely az egyetemes filmművészet egyik legkiemelkedőbb korai alkotása. Aki látta a filmet, biztosan kíváncsi Odesszában a kikötőbe vezető lépcsősorra, amely talán a legemlékezetesebb jelenet színhelye volt.

Természetesen Moldovában, illetve Ukrajnában „nincs kolbászból a kerítés” semmilyen értelemben sem. Az óvatlan turistákat átverő nyerészkedők, tisztességtelen taxisofőrök, pincérek vagy valutaváltók jelenlétével mindenütt számolni kell. Ezért legyünk óvatosak és körültekintők, de semmiképp sem bizalmatlanok. A moldovai taxikban nincs taxaméter, a viteldíjat előre tanácsos megbeszélni a sofőrrel. Utólag már nincs sok esélyünk az árat lealkudni, de még egy esetleges „túlszámlázás” esetén sem kell attól tartanunk, hogy horribilis összeget kérnek az utastól – a taxizás például Kisinyovban meglepően olcsó. Hasonlóképp, éttermekben, sörözőkben mindenképp kérjünk előre étlapot, vagy ellenőrizzük a kiírt árakat. Ha több ember ül egy asztalnál, tanácsos mindenkinek külön fizetni, illetve észben tartani a saját fogyasztását. Pénzt kizárólag hivatalos váltóhelyen váltsunk; a gyakori átveréseken kívül a rendőrséggel is összetűzésbe kerülhetünk, ha az utcai pénzváltóknál próbálkozunk.

Remélve, hogy sikerül az itt közzétett információkkal könnyebbé, élvezetesebbé tenni a kirándulást, mindenkinek jó utat, élményekben gazdag hetet, felejthetetlen napokat és estéket kívánnak a szervezők:

Kékesi Márk

Páthy Ádám

A tanulmányút programja

Indulás: május 22. hétfő, 20.30, Ferihegy 2A – a gép indulása előtt másfél-két órával érdemes megjelenni a reptéren.

Érkezés: május 29. hétfő, 17.30, Ferihegy.

Előzetes program

Május 23.: a kisinyovi Business Consulting Institute (www.bci.md) meglátogatása, majd az ottani munkatársak vezetésével kirándulás Cahulba (<http://en.wikipedia.org/wiki/Cahul>), egy fejlesztési mintarégióba, ahol a helyi szakemberek mutatják be a regionális fejlesztés és a határ menti együttműködések tapasztalatait. (<http://www.lowerdanube.com/eng/>).

Május 24.: „Szakmaiatlan” nap kirándulás vidéken (Comrat, Gagauz Yeri), délután a Milesti Mici pincekomplexum meglátogatása, borkóstolás, vacsora (<http://www.milestii-mici.md/eng/about/>).

Május 25.: Délelőtt városnézés Kisinyovban, délután a Habitat Moldova Center (www.habitatmoldova.org) és a Centrul de Investigatii Strategice si Reforme din Moldova (www.cisr-md.org) meglátogatása.

Május 26.: Anton Cosa, Kisinyov római katolikus püspöke (<http://www.catholicmold.md/german.htm>) tart előadást az ország történelméről, kultúrájáról, társadalmáról és az egyház helyzetéről, délután további intézmények (Institutul de Politici Publice, Contact Moldova – Local Economic Development Project) meglátogatása.

Május 27.: Délelőtt indulás Odesszába, lehetőség szerint Tiraszpol (Transznyisztria) meglátogatása (<http://en.wikipedia.org/wiki/Tiraspol>), délután szabad program Odesszában.

Május 28.: Városnézés Odesszában, hajókirándulással egybekötve.

Május 29.: Délelőtt indulás vissza Kisinyovba a repülőtérre.

Szállás

Kisinyov: Hotel Zimbru*** (a szálloda nyugati szemmel is megfelelőnek néz ki)

Odessza: Hotel Centralnaya*** (a három csillag az ukrán besorolás, nálunk valószínűleg ketőnek felelne meg, az enteriőr erősen a pangás időszakát idézi)

Étkezés

A reggelit a szállodák biztosítják, a többi étkezést a résztvevők által befizetett összegből oldjuk meg.

Utazás

A túrára autóbust béreltünk, amely ugyancsak a befizetett összegből lesz finanszírozva.

Biztosítás

A kirándulásra teljes körű (betegség, baleset, poggyász) csoportos biztosítást kötöttünk.